

ВІДГУК

рецензента, кандидата педагогічних наук, доцента

Олійник Ірини Вікторівни

на дисертаційну роботу Василюк Валерії Миколаївни

«Формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проєктного навчання», подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

1. Актуальність теми дисертаційної роботи. Тема дисертації Василюк Валерії Миколаївни є актуальною. На даний час у системі професійної освіти пріоритетним завданням постає підготовка кадрів, здатних гнучко орієнтуватися в швидко змінюваному світі технологій, бути творцями та винахідниками в різних сферах діяльності. Трансформації, що відбуваються в економіці, швидкий темп розвитку технологій зумовили підвищення вимог роботодавців до рівня кваліфікації працівників, їх професійної компетентності, навичок творчої діяльності та соціальної активності. Одним зі способів формування творчої, креативної особистості фахівця є залучення студентів до науково-дослідної роботи. Формування дослідницької компетентності дозволить активно та продуктивно аналізувати фактичну інформацію, створювати та обирати нові, більш ефективні алгоритми, ресурси, технології, а не користуватися готовими, часом застарілими, алгоритмами та фактами. Важливість теми підсилюється й переліком завдань, що можуть бути реалізовані в контексті формування дослідницької компетентності у майбутніх перекладачів засобами проєктного навчання. Так, зокрема, це сприятиме підвищенню якості освіти, оскільки проєктні технології активізують участь студентів у процесі навчання, дозволяючи їм активно застосовувати знання на практиці, що сприяє глибокому засвоєнню матеріалу та розвитку критичного мислення, дослідницьких навичок, адже перекладачі повинні мати не тільки відмінне знання мов, але й уміння досліджувати та аналізувати інформацію, проєктне навчання надає студентам можливість самостійно досліджувати різноманітні аспекти перекладацької діяльності; у сучасному світі перекладачі часто стикаються із завданнями, що потребують

нестандартного підходу та самостійного пошуку інформації, тому проектне навчання допомагає розвинути навички роботи в команді, прийняття рішень та управління часом.

Проектне навчання є інноваційним підходом до освіти, який активно впроваджується в сучасні навчальні програми. Цей метод стимулює творче мислення та сприяє розвитку компетенцій, необхідних для успішної кар'єри у сфері перекладу. Тому заявлена в дисертації Валерії Миколаївни наукова проблематика є доволі актуальною та значущою в контексті сучасної освіти та професійної підготовки перекладачів. Актуальність дослідження підсилюється й визначеними суперечностями, які виявлені та потребують цілеспрямованого розв'язання під час організації освітнього процесу в закладах вищої освіти.

Проведене Валерією Миколаївною дослідження на науково-теоретичному й методичному рівнях спрямоване на ґрунтовний аналіз проблеми формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проектного навчання та містить новий підхід до її розв'язання, що полягає в запровадженні педагогічних умов формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проектного навчання.

Відзначимо, що дисертація відповідає основним напрямам досліджень кафедри інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи Університету імені Альфреда Нобеля, проведених у межах комплексних наукових тем: «Теоретичні та методичні засади моделювання компетентнісної професійної освіти у контексті євроінтеграції» (державний реєстраційний номер 0117U000784) і «Теоретико-методологічні засади професійного становлення фахівця в інноваційному соціокультурному просторі» (державний реєстраційний номер 0122U200059).

Отже, з огляду на зазначене, вважаємо, що наукове дослідження, яке представлено на захист, є своєчасним, практично спрямованим, а його актуальність не викликає жодних сумнівів.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується застосуванням у ході її виконання методології, адекватної меті й завданням, специфіці об'єкта і предмета, застосуванням необхідного комплексу методів дослідження (теоретичних, емпіричних, статистичних), коректною кількісною обробкою та якісним аналізом, а також практичним упровадженням дослідницьких результатів. Сформована Валерією Миколаївною джерельна база характеризується різноманітністю та достатньою повнотою, що слугує безперечним доказом інформативності та валідності представленої роботи. Науковий апарат, як засвідчує аналіз дисертації, визначено коректно, він є достатнім для розв'язання окреслених у роботі завдань. Обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується також апробацією результатів дослідження.

Результати аналізу тексту дисертації свідчать, що авторка добре розуміється на теорії, методах дослідження проблемної ситуації, яку вивчає. Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечено наступними позиціями:

- структура роботи відзначається логічною продуманістю, збалансованістю складових частин і підпорядкована реалізації основних завдань, що сприяло досягненню поставленої мети;

- доцільно обрані об'єкт, предмет, мета дослідження, що дозволило чітко визначити завдання, виконати їх у повному обсязі, про що свідчать отримані результати та сформульовані висновки;

- використання широкої бази використаних джерел за темою дисертації, що свідчить про всебічний аналіз авторкою досліджуваної проблеми;

- створення належної теоретико-методологічної бази, відповідність предметної спрямованості дослідження сучасним уявленням про зміст та

призначення досліджень у формуванні дослідницької компетентності. Таким чином, у дисертаційній роботі Василюк В.М. докладно й доказово розкриваються вихідні науково-теоретичні положення, що визначають позицію авторки. Здобувачкою чітко визначено методологічні та теоретичні основи науково-педагогічного пошуку.

3. Достовірність і наукова новизна одержаних результатів.

Визначальними характеристиками рецензованої роботи вважаємо її багатовимірність, концептуальність, цілісність, інформативність.

Представлена робота підпорядкована єдиній логіці й достатньо повно презентує хід і результати дослідження. Варто відзначити міцне теоретичне підґрунтя, чітко окреслену методологію наукових підходів до розв'язання поставлених завдань, ефективну організацію експериментальної роботи. Дисертанткою конструктивно обґрунтовано застосування наукових підходів у науковому дослідженні. Проведено ґрунтовний аналіз основних категорій дослідження. Дослідниці вдалося на основі глибокого і різнобічного аналізу джерельної бази виокремити наявні суперечності, що потребують розв'язання, визначити основні напрями дослідження означеної проблеми. Авторка грамотно проводить експеримент, доводить його результативність за допомогою якісного і кількісного аналізу, а результати дослідження належним чином апробує у вітчизняних та зарубіжних публікаціях. Заслуговує схвалення коректність визначення мети, об'єкта, предмета дослідження. Погоджуємось із окресленими завданнями дисертаційної роботи. Таким чином, аналіз основних позицій дисертації дозволяє скласти загальне позитивне уявлення про науковий апарат роботи, її теоретичні засади та визначає наукову цінність і логіку даної роботи, що представляє собою повний дослідницький цикл. Наукова новизна отриманих результатів визначається обраною темою дослідження, його теоретичною та практичною значимістю з огляду на актуальність роботи.

Спостерігається належна увага авторки до визначення термінологічного поля дослідження. З урахуванням фундаментальності, концептуальності та

узагальненості сформульовано понятійно-термінологічний тезаурус, що, з одного боку, відображає багатовимірність та складність досліджуваного феномену – формування дослідницької компетентності, а з іншого, засвідчує масштабність і результативність здійсненого дисертанткою наукового заглиблення в проблему, осмислених нею підходів, теорій, концепцій, що уможливило, загалом, успішну реалізацію основних завдань дослідження й отримання суттєвих наукових результатів, яким властиві параметри новизни, теоретичного й практичного значення.

В отриманих наукових результатах прослідковується належне співвідношення нового й традиційного, що відображено, зокрема, в удосконаленні змісту, методів та форм навчання, спрямованих на формування компонентів дослідницької діяльності майбутніх перекладачів засобами проектного навчання (мотиваційно-ціннісний, емоційно-вольовий, когнітивно-діяльнісний, особистісно-креативний, оцінювально-рефлексивний).

На позитивну оцінку заслуговують визначені й обґрунтовані педагогічні умови формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проектного навчання (виконання дослідницьких домашніх проєктів під час вивчення дисциплін циклу професійної підготовки; використання проєктних завдань дослідницького характеру у процесі безпосереднього викладу лекційних і практичних занять; застосування методу проєктів в умовах реалізації форм наукової діяльності студентів у вільний від навчання час).

Особливу цінність має розроблена концепція формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проектного навчання, яка структурно об'єднала методологічний, теоретичний та практичний концепти: методологічний концепт відображає взаємозв'язок різних підходів до вивчення проблеми дослідницької компетентності майбутніх перекладачів (компетентнісний, системно-діяльнісний, особистісно орієнтований); теоретичний концепт містить визначення і обґрунтування провідних понять

дослідження, педагогічних умов формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проєктного навчання, які розроблені з урахуванням сутнісних ознак дослідницької компетентності перекладачів, особливостей їхньої фахової підготовки; практичний концепт полягає у впровадженні педагогічних умов формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проєктного навчання.

Наукову цінність становить авторський підхід до компонентно-структурного складу дослідницької компетентності майбутніх перекладачів: мотиваційно-ціннісний компонент (забезпечує вмотивованість і прагнення майбутніх перекладачів формувати дослідницьку компетентність); емоційно-вольовий (передбачає прояв позитивного емоційного стану, наполегливості, завзятості при здійсненні дослідницької діяльності); когнітивно-діяльнісний (містить комплекс знань і умінь, що забезпечують ефективне здійснення перекладачами дослідницької діяльності); особистісно-креативний (відображає професійно-особистісні якості та творчі здібності перекладача-дослідника); оцінювально-рефлексивний (дозволяє здійснювати аналіз результатів дослідницької діяльності).

Зауважимо, що кожна окреслена позиція представлена в тексті масивом систематизованого фактологічного матеріалу, який є беззаперечним аргументом інформативності дослідження у широкому контекстному діапазоні.

4. Значущість отриманих результатів для науки і практичного використання.

Дослідження В.М. Василюк містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати розв'язують низку важливих загальнопедагогічних проблем.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що авторські матеріали можуть бути покладені в основу моделювання відповідного процесу для бакалаврів, які навчаються за спеціальністю 035 Філологія.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес закладів вищої освіти, що підтверджується довідками, які містяться у додатках до дисертації.

Теоретичні положення і результати дослідження можуть використовуватися викладачами закладів вищої освіти, під час проведення навчальних занять, розробки науково-методичного забезпечення, написання наукових статей, у ході підготовки курсових і кваліфікаційних робіт майбутніх перекладачів, організації науково-дослідної роботи у позанавчальній діяльності.

Встановлено, що визначені педагогічні умови формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проєктного навчання мають вагомим практичне значення для оптимізації освітнього процесу.

Рецензована робота є самостійним науковим дослідженням, відповідає встановленим вимогам, виконана з дотриманням принципів академічної доброчесності та наукової етики.

5. Оцінка структури та змісту дисертаційної роботи. Заслужує на позитивну оцінку структура дисертації, яка віддзеркалює логіку дослідницького задуму, дає можливість прослідкувати та визначити рівень розв'язання завдань дослідження.

Робота містить всі необхідні структурні елементи: анотацію українською та англійською мовами, список опублікованих праць за темою дисертації, вступ, два розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел (164 найменування, у тому числі 34 іноземними мовами), 13 додатків. Дисертація містить 52 таблиці та 17 рисунків. Загальний обсяг дисертації – 260 сторінок, з них – 170 сторінок основного тексту.

Аналіз основного змісту роботи дає підстави стверджувати, що дисертанткою кваліфіковано обрано об'єкт, предмет, мету дослідження, що дозволило чітко і грамотно визначити головні завдання та виконати їх у повному обсязі.

У першому розділі дисертації здобувачка розкриває теоретичні засади дослідження, зокрема аналізує стан розробленості проблеми у філософській, соціальній, психолого-педагогічній вітчизняній та зарубіжній літературі щодо сутності ключових понять дослідження.

Це свідчить про те, що дисертантка ознайомена з науковими здобутками провідних фахівців із досліджуваної проблеми.

Логічним є другий розділ дисертації, в якому здійснено експериментальну роботу з формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проєктного навчання. Характеризується достовірністю проведене дослідницею експериментальне дослідження, що складалося з констатувального формувального та контрольного етапів. Для доведення ефективності реалізації педагогічних умов дисертанткою здійснено поглиблений порівняльний аналіз одержаних результатів у контрольних та експериментальних групах з використанням методів математичної статистики.

Отже, дисертація репрезентує наступність та послідовність її теоретичної та практичної складових, взаємозв'язок теоретичних висновків, результатів експерименту. Вважаємо, що викладені вище міркування є достатніми підставами для узагальненого висновку про те, що дослідження є актуальним, цінним в теоретичному й практичному аспектах, відзначається новизною, характеризується самостійністю здійсненого наукового пошуку.

Кожний розділ дисертації завершується висновками, які в цілому відображають послідовність і проміжні результати вирішення поставлених завдань дослідження. Загальні висновки до дисертації демонструють результати самостійно виконаного авторкою дослідження й досягнення його мети. Зазначене уможливорює констатувати, що мета дослідження досягнута і, як свідчить зміст висновків, поставлені завдання виконано. Дисертаційна робота містить достатню кількість наочності (таблиць, рисунків, діаграм), представлених у самому тексті дисертації та в її додатках. Останні суттєво розширюють та доповнюють змістове поле дослідження, що засвідчує прагнення дисертантки узагальнити одержаний емпіричний матеріал,

встановити залежності та взаємозв'язки явищ, засвідчити багатоаспектність досліджуваного феномену.

Робота повністю відповідає змістовим (є інформативною, розкриття теми характеризується завершеністю та повнотою розкриття теми дослідження, подана до розгляду інформація, є об'єктивною) та лінгвістичним (орфографічним, пунктуаційним, стилістичним) параметрам.

6. Повнота викладу основних результатів дисертаційного дослідження в наукових фахових виданнях. Робота пройшла широку апробацію – її результати оприлюднено на конференціях різного рівня та всебічно висвітлено в низці наукових праць, число яких значно перевищує необхідний мінімум. Основні теоретичні положення й висновки дослідження відображено у 11 публікаціях, з яких: 4 статті у провідних наукових фахових виданнях України (3 з них – одноосібні), внесених до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття у співавторстві у журналі, який входить до наукометричної бази Web of Science, 6 тез доповідей у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських конференцій.

Аналіз публікацій здобувачки засвідчив їхню відповідність (кількісну і якісну) вимогам до оприлюднення результатів дисертаційної роботи, поданої на здобуття ступеня доктора філософії, а також наукову компетентність здобувачки у досліджуваній проблематиці.

Результати дослідження репрезентовано в доповідях і повідомленнях на науково-практичних конференціях різних рівнів: міжнародних: «The current state of development of world science: characteristics and features» (Lisbon, Portuguese Republic, 2021), «Сучасна вища освіта: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень» (Дніпро, 2022), «Практична психологія у сучасному вимірі» (Дніпро, 2022, 2023), «Наукові тренди постіндустріального суспільства» (Суми, 2023), «Теорія і практика професійного становлення фахівця в інноваційному соціокультурному просторі» (Дніпро, 2023), «Наука і освіта в глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку» (Полтава – Лубни – Миргород, 2023); «Світ наукових

досліджень» (Тернопіль, Ополе (Польща), 2023 р.); всеукраїнській «Психолого-педагогічний супровід фахового зростання особистості в системі неперервної професійної освіти» (Бердянськ, 2021). Результати та висновки виконаної роботи обговорено й позитивно оцінено на інтерактивному методологічному он-лайн семінарі молодих дослідників «Компетентнісні засади освітнього процесу в умовах впровадження інновацій: вітчизняний та міжнародний досвід (Житомир – Полтава – Київ, 2023), засіданнях кафедри інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи, щорічних звітних науково-практичних конференціях професорсько- 27 викладацького складу Університету імені Альфреда Нобеля (упродовж 2022–2024 рр.).

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Водночас, разом із загальною позитивною оцінкою наукових здобутків дисертантки вважаємо за доцільне висловити певні побажання в контексті наукової дискусії:

1. Третью педагогічною умовою дисертантка визначає застосування методу проєктів в умовах реалізації форм наукової діяльності студентів у вільний від навчання час, що передбачає участь майбутніх перекладачів у засіданні студентського науково-дослідного гуртка «Основи дослідницької діяльності перекладача». На наш погляд робота безумовно мала би більшу науково-практичну цінність, якщо до змісту додатків було б включено більш розширений опис роботи даного гуртка та акцентовано на його ефективності.
2. Поважаючи логіку наукової розвідки здобувачки щодо окреслення в підрозділах 1.1 та 1.2 сутності ключового поняття дослідження та узагальнення результатів вивчення світової практики з формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів, зазначимо, що, робота значно б виграла, якщо б авторка при використанні першоджерел не тільки робила посилання на праці науковців, але й надавала власні пояснення, уточнення, зауваження, що базуються на

критичному осмисленні наукових підходів, тлумачень, висновків із досліджуваної проблеми.

3. Визначаючи методологічні підходи у контексті формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проєктного навчання авторка залишає поза увагою синергетичний підхід. Уважаємо, що в межах цього підходу формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проєктного навчання можна інтерпретувати з погляду самоорганізації, а значить цілеспрямованого використання студентами власних резервів, необхідних для ефективної дослідницької діяльності.

Проте, висловлені зауваження, побажання і дискусійні положення не є принциповими й не знижують теоретичної і практичної цінності та позитивної оцінки наукового рівня рецензованої роботи.

8. Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів».

Дисертаційна робота характеризується глибиною теоретичного аналізу і вагомістю методичних пропозицій, отриманих у ході експериментального дослідження. Вважаємо, що подана на рецензування дисертація є завершеною науково-дослідною роботою, яка виконана в контексті нових наукових підходів до професійної освіти.

Ураховуючи актуальність проблеми, наукову новизну, теоретичну та практичну значущість отриманих результатів, дисертаційна робота Василюк Валерії Миколаївни «Формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проєктного навчання» є завершеним самостійним науковим дослідженням.

Дослідження має практичне значення, що підтверджується використанням отриманих результатів в освітньому процесі ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» (акт впровадження № 100 від 19.02.204 р.), Бердянського державного педагогічного університету (акт впровадження №

51-08/180 від 29.02.2024 р.), Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка (акт впровадження № 619 від 20.03.2024 р.).

Дисертаційна робота Василюк Валерії Миколаївни «Формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проектного навчання» відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.); п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 № 167, Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341), а її автор Василюк Валерія Миколаївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), 01 Освіта/Педагогіка.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри інноваційних
технологій з педагогіки, психології
та соціальної роботи,
ВНЗ «Університет імені Альфреда
Нобеля»

І.В. Олійник

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 13:08:25 30.05.2024

Назва файлу з підписом: Відгук Олійник на дис Василюк.pdf.asice
Розмір файлу з підписом: 6.0 МБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Відгук Олійник на дис Василюк.pdf
Розмір файлу без підпису: 6.0 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ОЛІЙНИК ІРИНА ВІКТОРІВНА

П.І.Б.: ОЛІЙНИК ІРИНА ВІКТОРІВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 3051619088

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 13:08:28
30.05.2024

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F040000006BEF23015C2A7504

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2024.04.15 13:00